

नेपाल राजपत्र

नेपाल सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ७४) काठमाडौं, चैत ३ गते, २०८१ साल (अतिरिक्ताङ्क ५८)

भाग २

नेपाल सरकार

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय

नेपालको संविधान बमोजिम संघीय संसदले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको ऐन सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ।

संवत् २०८१ सालको ऐन नं. १५

भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ लाई संशोधन गर्न बनेको ऐन

प्रस्तावना: भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ लाई संशोधन गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

संघीय संसदले यो ऐन बनाएको छ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यस ऐनको नाम “भ्रष्टाचार निवारण (पहिलो संशोधन) ऐन, २०८१” रहेको छ।
(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ।
२. **भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा २ मा संशोधन:** भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ (यसपछि “मूल ऐन” भनिएको) को दफा २ को,-
- (१) खण्ड (ग), (घ) र (ङ) को सट्टा देहायका खण्ड (ग), (घ) र (ङ) राखिएका छन्:-
- “(ग) “सार्वजनिक संस्था” भन्नाले देहायका संस्था वा निकाय सम्झनु पर्छ:-
- (१) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तह अन्तर्गतका सरकारी निकाय,
- (२) प्रचलित कानून बमोजिम नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहद्वारा स्थापित आयोग, समिति, संस्थान, प्राधिकरण, निगम, प्रतिष्ठान, बोर्ड, केन्द्र, परिषद् र यस्तै प्रकृतिका अन्य सङ्गठित संस्था,
- (३) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहको पूर्ण वा आंशिक स्वामित्व वा नियन्त्रणमा रहेको संस्था, कम्पनी वा समिति,
- (४) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहद्वारा सञ्चालित वा नेपाल

सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहको पूर्ण वा आंशिक अनुदानप्राप्त विश्वविद्यालय, महाविद्यालय, विद्यालय, अनुसन्धान केन्द्र र यस्तै प्रकृतिका अन्य संस्था,

- (५) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहको ऋण वा अनुदानबाट सञ्चालित वा जमानतप्राप्त संस्था,
- (६) उपखण्ड (२), (३), (४) वा (५) मा उल्लिखित संस्थाको पूर्ण वा आंशिक स्वामित्व भएको वा नियन्त्रण रहेको संस्था,
- (७) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहको अनुमतिले वा सम्झौता अनुसार प्राकृतिक स्रोत साधनको संरक्षण, सम्बर्द्धन, उपयोग वा उपभोग गर्न वा विकास निर्माण सम्बन्धी काम गर्न गठित उपभोक्ता समिति वा यस्तै प्रकारका अन्य संस्था,
- (८) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहबाट अनुदान प्राप्त गरी कुनै संस्थाले कार्यक्रम वा परियोजना सञ्चालन गरेकोमा त्यस्तो कार्यक्रम वा परियोजना सम्बन्धी काम कारबाहीको हदसम्म त्यस्तो संस्था,

- (९) नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी सार्वजनिक संस्था भनी तोकेको अन्य कुनै संस्था।
- (घ) “राष्ट्रसेवक” भन्नाले सार्वजनिक पद धारण गरेको व्यक्ति सम्झनु पर्छ र सो शब्दले देहायका व्यक्तिलाई समेत जनाउँछ:-
- (१) संविधान, प्रचलित कानून वा सम्बन्धित निकाय वा अधिकारीको निर्णय, आदेश वा सम्झौता बमोजिम कुनै सार्वजनिक अख्तियारी प्रयोग गर्न पाउने वा कर्तव्य पालना गर्नु पर्ने वा दायित्व निर्वाह गर्नु पर्ने पदमा बहाल रहेको व्यक्ति,
- (२) विधायिकी, कार्यकारिणी, न्यायिक वा प्रशासनिक पदमा पारिश्रमिक पाउने वा नपाउने गरी स्थायी, अस्थायी वा अन्य कुनै किसिमले नियुक्त, मनोनीत वा निर्वाचित भएको व्यक्ति,
- (३) कुनै सरकारी कोषबाट पारिश्रमिक वा अन्य कुनै आर्थिक सुविधा प्राप्त गर्ने गरी नियुक्त, मनोनीत वा निर्वाचित भएको व्यक्ति,
- (४) राष्ट्रपति, नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तह वा सार्वजनिक संस्था समक्ष लिएको शपथबाट वा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय

तहको निकाय वा सार्वजनिक संस्थासँग गरेको सम्झौता वा कबुलियत वा शर्त बमोजिम वा सार्वजनिक कर्तव्य पालना गर्नको लागि नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहको निकाय वा सोको पूर्ण वा आंशिक स्वामित्व भएको संस्था वा अन्य कुनै सार्वजनिक संस्थाबाट तलब, भत्ता, पारिश्रमिक, सुविधा, हैसियत वा अन्य कुनै लाभ पाउने वा नपाउने गरी नियुक्त, मनोनीत वा निर्वाचित व्यक्ति,

(५) कुनै विवादको निरूपण गर्न प्रचलित कानून बमोजिम नियुक्त भएको मध्यस्थ वा यस्तै हैसियतको अन्य कुनै व्यक्ति,

(६) प्रचलित कानून बमोजिम नियुक्त, निर्वाचित वा मनोनीत लिक्विडेटर, सभेयर वा सोही प्रकृतिको हैसियतमा काम गर्ने व्यक्ति,

(७) सार्वजनिक संस्थाबाट कर्जा प्रवाह गर्ने प्रयोजनको लागि सम्पत्तिको मूल्याङ्कन गर्ने मूल्याङ्कनकर्ता,

(८) सार्वजनिक संस्थाका कुनै भवन वा पूर्वाधार संरचनाको डिजाइन वा स्पेसिफिकेशन तयार गर्ने व्यक्ति,

- (९) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तह वा सोको पूर्ण वा आंशिक स्वामित्व वा नियन्त्रण रहेको संस्था वा अन्य कुनै सार्वजनिक संस्थासँग भएको सम्झौता बमोजिम वा कुनै कार्यसम्पादन गर्न नियुक्त सल्लाहकार, परामर्शदाता, प्रतिनिधि वा विशेषज्ञ,
- (१०) सार्वजनिक संस्थाको कुनै पदमा बहाल रहेको व्यक्ति,
- (११) प्रचलित कानून बमोजिम सार्वजनिक पद मानिने अन्य कुनै पदमा बहाल रहेको व्यक्ति,
- (१२) नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको अन्य व्यक्ति।
- (ड) “राजस्व” भन्नाले देहायका कर तथा गैरकर सम्झनु पर्छ:-
- (१) प्रचलित कानून बमोजिम नेपाल सरकारलाई तिर्नु वा बुझाउनु पर्ने भन्सार महसुल, अन्तःशुल्क, आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर वा अन्य कुनै कर,
- (२) प्रचलित कानून बमोजिम प्रदेश सरकारलाई तिर्नु वा बुझाउनु पर्ने कर,
- (३) प्रचलित कानून बमोजिम स्थानीय तहलाई तिर्नु वा बुझाउनु पर्ने कर,

(४) प्रचलित कानून बमोजिम नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहलाई तिर्नु वा बुझाउनु पर्ने गैरकर राजश्व।”

(२) खण्ड (छ) पछि देहायका खण्ड (ज), (झ) र (ञ) थपिएका छन्:-

“(ज) “कसूरबाट प्राप्त रकम” भन्नाले कुनै कसूर गरेको कारणबाट प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा प्राप्त गरेको वा लिएको कुनै प्रकारको सम्पत्ति सम्झनु पर्छ।

(झ) “सम्पत्ति” भन्नाले जुनसुकै किसिमको चल, अचल, मूर्त वा अमूर्त सम्पत्ति सम्झनु पर्छ र सो शब्दले त्यस्तो सम्पत्तिको हक स्थापित गर्ने कानूनी लिखत वा कागजातलाई समेत जनाउँछ।

(ञ) “लिखत” भन्नाले विद्युतीय माध्यम वा अन्य जुनसुकै व्यहोरा वा किसिमले तयार हुने सार्वजनिक लिखत, कागजात वा विद्युतीय अभिलेख वा डिजिटल संरक्षण सम्झनु पर्छ।”

३. मूल ऐनको दफा ३ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा ३ को,-

(१) उपदफा (१) को सट्टा देहायको उपदफा (१) राखिएको छ:-

“(१) राष्ट्रसेवक वा राष्ट्रसेवक हुन लागेको कुनै व्यक्तिले आफ्नो ओहदा वा सो सम्बन्धी कुनै काम गर्न वा गरिदिए बापत वा नगर्न वा नगरिदिए बापत वा

आफ्नो ओहदा वा सो सम्बन्धी कुनै काम गर्दा कुनै व्यक्तिलाई मोलाहिजा वा अनिष्ट गर्न वा गराइदिए बापत वा नगर्न वा नगराइदिए बापत आफ्नो वा अरु कसैको निमित्त प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा रिसवत लिएमा वा लिन मञ्जुर गरेमा कसूरको मात्रा अनुसार देहाय बमोजिम कैद र बिगो बमोजिम जरिवाना हुनेछः-

(क) पचास हजार
रुपैयाँसम्म	- एक महिनादेखि छ
महिनासम्म कैद
(ख) पचास हजार
रुपैयाँभन्दा बढी एक
लाख रुपैयाँसम्म	- छ महिनादेखि एक
वर्षसम्म कैद
(ग) एकलाख रुपैयाँभन्दा
बढी पाँच लाख
रुपैयाँसम्म	- एक वर्षदेखि दुई
वर्षसम्म कैद
(घ) पाँच लाख
रुपैयाँभन्दा बढी
पच्चिस लाख
रुपैयाँसम्म	- दुई वर्षदेखि चार
वर्षसम्म कैद
(ङ) पच्चिस लाख
रुपैयाँभन्दा बढी
पचास लाख
रुपैयाँसम्म	- चार वर्षदेखि छ
वर्षसम्म कैद
(च) पचास लाख
रुपैयाँभन्दा बढी एक
करोड रुपैयाँसम्म	- छ वर्षदेखि आठ
वर्षसम्म कैद

- (छ) एक करोड - आठ वर्षदिखि दश
रुपैयाँभन्दा बढी दश वर्षसम्म कैद
करोड रुपैयाँसम्म
- (ज) दश करोड - दश वर्षदिखि चौध
रुपैयाँभन्दा बढी वर्षसम्म कैद।”
जतिसुकै रकमसम्म

(२) उपदफा (१) पछि देहायको उपदफा (१क) थपिएको छ:-

“(१क) उपदफा (१) बमोजिम रिसवत लिइसकेको भए त्यसरी लिएको रिसवत जफत हुनेछ।”

(३) उपदफा (२) मा रहेका “गर्न वा नगर्न मनाइदिए बापत कुनै व्यक्तिबाट आफ्नो वा अरु कसैको निमित्त” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “गर्न वा नगर्न मनाइदिए बापत राष्ट्रसेवकलाई जानकारी दिई वा नदिई कुनै व्यक्तिबाट आफ्नो वा अरु कसैको निमित्त प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

(४) उपदफा (३) मा रहेका “रिसवत दिएमा” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा रिसवत दिएमा वा दिन प्रस्ताव वा मञ्जुर गरेमा” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।

४. मूल ऐनमा दफा ७क. थप: मूल ऐनको दफा ७ पछि देहायको दफा ७क. थपिएको छ:-

“७क. राजश्व चुहावट गर्ने अन्य व्यक्तिलाई सजाय: दफा ७ बमोजिम राजश्व चुहावट गर्न कुनै किसिमबाट प्रभाव

पार्ने, मदत गर्ने, दुरुत्साहन गर्ने वा त्यस्तो कसूर गरी लाभ प्राप्त गर्ने राष्ट्रसेवक बाहेकको अन्य व्यक्तिलाई मुख्य कसूरदार सरह सोही दफा बमोजिम सजाय हुनेछ।”

५. मूल ऐनको दफा ८ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा ८ को उपदफा (१) को,-

(१) खण्ड (क) मा रहेका “अस्वाभाविक किसिमबाट बढी” भन्ने शब्दहरूपछि “वा घटी” भन्ने शब्दहरू थपिएका छन्।

(२) खण्ड (घ) पछि देहायका खण्ड (घ१), (घ२), (घ३), (घ४), (घ५), (घ६), (घ७), (घ८) र (घ९) थपिएका छन्:-

“(घ१) प्रतिस्पर्धालाई जानी जानी प्रभावशून्य वा सीमित वा कमजोर बनाउने उद्देश्यले सार्वजनिक खरिद सम्बन्धी प्रचलित कानून प्रतिकूल हुने गरी शर्त तथा मापदण्ड निर्धारण गर्ने, गराउने वा खरिद कार्यलाई टुक्र्याउने, टुक्र्याउन लगाउने वा प्याकेजिङ्ग गर्ने, गराउने,

(घ२) स्वीकृत भइसकेको शर्त तथा मापदण्ड विपरीत हुने गरी बदनियतपूर्वक बोलपत्रको मूल्याङ्कन वा पुनः मूल्याङ्कन गर्ने, गराउने,

- (घ३) स्वीकृत भइसकेको शर्त तथा मापदण्डलाई बदनियतपूर्वक परिवर्तन गरी ठेक्का प्रदान गर्ने, गराउने,
- (घ४) खरिद योजना स्वीकृत नगरी मेशिन, यन्त्र, उपकरण खरिद गर्ने,
- (घ५) स्रोत सुनिश्चित नभई बोलपत्र आह्वान गर्ने,
- (घ६) प्रचलित कानून बमोजिम बाहेक खरिद कारबाही रद्द गर्ने वा पुनः बोलपत्र आह्वान गर्ने,
- (घ७) कुनै सार्वजनिक निर्माण सम्बन्धी खरिद कार्यको लागि स्वीकृत मापदण्ड विपरीत हुने गरी वा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहलाई हानि नोक्सानी हुने गरी बदनियतपूर्वक निर्माण कार्यको ड्रइङ्ग, डिजाइन तथा विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गर्ने, गराउने,
- (घ८) परामर्शदाताले सार्वजनिक खरिद तथा निर्माण र सुपरिवेक्षणको कार्यमा गलत प्रतिवेदन वा विवरण दिने वा दिन लगाउने,
- (घ९) सार्वजनिक खरिद सम्बन्धी प्रचलित कानून तथा खरिद सम्झौतामा उल्लिखित शर्त, मापदण्ड र व्यवस्थाको प्रतिकूल हुने कार्य गर्ने, गराउने।”

६. मूल ऐनको दफा १३ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा १३ को सट्टा देहायको दफा १३ राखिएको छः-

“१३. परीक्षा सम्बन्धी कसूर गर्नेलाई सजाय: (१) सार्वजनिक संस्थाबाट सञ्चालन गरिने परीक्षाको प्रश्नपत्र अधिकारप्राप्त अधिकारीले विशेष परिस्थिति परेको कारण जनाई खोलेमा वा खोल्न लगाएमा बाहेक निर्धारित समयभन्दा अगावै कुनै राष्ट्रसेवकले आफू वा अरु कुनै व्यक्तिलाई गैरकानूनी लाभ वा हानि पुऱ्याउने बदनियतले त्यस्तो प्रश्नपत्रको गोपनीयता भङ्ग गरेमा वा गर्न लगाएमा, उत्तरपुस्तिका फेरबदल गरेमा वा गर्न लगाएमा, निर्धारित मापदण्ड र मर्यादा विपरीत परीक्षा सञ्चालन गरेमा वा गर्न लगाएमा वा परीक्षामा सहभागी भएमा वा उत्तरपुस्तिका परीक्षण गरेमा वा गर्न लगाएमा वा अन्य जुनसुकै कार्य गरी परीक्षाको परिणाम फेरबदल गरेमा वा गर्न लगाएमा त्यस्तो राष्ट्रसेवकलाई कसूरको मात्रा अनुसार तीन महिनादेखि एक वर्षसम्म कैद र दश हजार रुपैयाँदेखि पचास हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना हुनेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम परीक्षाको परिणाममा फेरबदल गरेको देखिएमा अनुसन्धान अधिकारीले सो विषयमा कानून बमोजिम आवश्यक कारबाही गर्न सम्बन्धित निकायमा लेखी पठाउन सक्नेछ र त्यसरी लेखी पठाएमा सो बमोजिम गर्नु सम्बन्धित निकायको कर्तव्य हुनेछ।”

७. मूल ऐनमा दफा १५क. थप: मूल ऐनको दफा १५ पछि देहायको दफा १५क. थपिएको छ:-

“१५ क. पदीय हैसियतको दुरुपयोग गर्नेलाई सजाय: (१) कुनै राष्ट्रसेवकले निज बहाल रहेको पदको पदीय हैसियत वा निजले सम्पादन गर्नु पर्ने कामको दुरुपयोग गरेमा कसूरको मात्रा अनुसार एक वर्षसम्म कैद वा पाँच लाख रुपैयाँसम्म जरिवाना वा दुवै सजाय हुनेछ।

(२) उपदफा (१) को प्रयोजनको लागि कुनै राष्ट्रसेवकले आफू वा अरु कसैलाई गैरकानूनी लाभ वा सार्वजनिक संस्थालाई हानि, नोक्सानी पुऱ्याउने उद्देश्यले जानी जानी देहायको कुनै काम गरेमा निजले पदीय हैसियतको दुरुपयोग गरेको मानिनेछ:-

(क) आफ्नो अधिकारक्षेत्र नभएको विषयमा प्रवेश गरी वा अर्को अधिकारीको अधिकारक्षेत्रमा हस्तक्षेप गरी निर्णय गरेमा,

(ख) स्पष्टरूपमा स्वार्थ बाझिने (कन्फ्लिक्ट अफ इन्ट्रेस्ट) विषयमा कुनै निर्णय गरेमा वा आदेश दिएमा,

(ग) आफ्नो पदीय हैसियतले प्राप्त हुने उन्मुक्ति, सुविधा वा छुटको दुरुपयोग गरेमा,

(घ) आफ्नो मातहतमा रहेको कर्मचारी वा आफ्नो प्रभावमा रहेको व्यक्तिलाई

अनुचित दबाब दिई वा प्रलोभनमा पारी
कुनै काम गराएमा।”

८. मूल ऐनको दफा १७ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा १७ को
सट्टा देहायको दफा १७ राखिएको छ:-

“१७. सम्पत्तिको हिनामिना वा दुरुपयोग गर्नेलाई सजाय: कुनै
राष्ट्रसेवकले आफ्नो जिम्मामा रहेको सार्वजनिक,
सरकारी वा कसैको निजी सम्पत्ति बदनियतपूर्वक आफू
वा अन्य कुनै व्यक्ति वा निकायलाई लाभ हुने गरी
हिनामिना वा दुरुपयोग गरेमा वा मासेमा वा रूपान्तरण
वा हस्तान्तरण गरेमा निज र निजसँग मिली कसूर गर्ने
अन्य व्यक्तिबाट त्यस्तो सम्पत्ति वा सोको बिगो असुल
उपर गरी कसूरको मात्रा अनुसार दफा ३ बमोजिम
सजाय हुनेछ।”

९. मूल ऐनमा दफा १७क. थप: मूल ऐनको दफा १७ पछि
देहायको दफा १७क. थपिएको छ:-

“१७क. निर्णय नगरी हानि नोक्सानी पुऱ्याउनेलाई सजाय:
(१) कुनै राष्ट्रसेवकले कानून बमोजिम कुनै खास
अवधिभित्र कुनै निर्णय गरिसक्नु पर्नेमा मनासिब कारण
परेको अवस्थामा बाहेक जानी जानी आफू वा अरु
कसैलाई लाभ लिई, दिई वा दिलाई बदनियतपूर्वक
त्यस्तो निर्णय नगरेको कारणबाट सार्वजनिक संस्था वा
व्यक्तिलाई हानि नोक्सानी पुग्न गएको रहेछ भने
त्यस्तो राष्ट्रसेवकलाई कसूरको मात्रा अनुसार छ
महिनासम्म कैद वा हानि नोक्सानीको बिगो खुलेकोमा

बिगो बमोजिम र बिगो नखुलेकोमा पचास हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना वा दुवै सजाय हुनेछ।

(२) उपदफा (१) को प्रयोजनको लागि उचित र मनासिब कारण उत्पन्न भई कुनै राष्ट्रसेवकले निर्णय गर्न नसकेको अवस्थामा सो व्यहोरा खुलाई सम्बन्धित फाइलमा अभिलेख राखी सोको जानकारी एक तह माथिको अधिकारीलाई गराउनु पर्नेछ।

(३) यस दफामा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै करार वा सम्झौता बमोजिम कुनै खास अवधिमा कुनै खास काम गर्नु पर्ने अवस्था भएकोमा सोही बमोजिम हुनेछ।

(४) कुनै राष्ट्रसेवकले उपदफा (१) बमोजिम निर्णय नगरेको कारणले कुनै व्यक्तिलाई हानि नोक्सानी पुग्न गएको अवस्थामा प्रचलित कानून बमोजिम कारबाही गर्न वा सो सम्बन्धमा क्षतिपूर्ति माग गर्न यो दफाको व्यवस्थाले कुनै बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन। "

१०. **मूल ऐनको दफा २० मा संशोधन:** मूल ऐनको दफा २० को उपदफा (२) मा रहेका "दुई वर्षसम्म कैद" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "एक वर्षदिखि तीन वर्षसम्म कैद" भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।
११. **मूल ऐनमा दफा २३क. थप:** मूल ऐनको दफा २३ पछि देहायको दफा २३क. थपिएको छ:-

“२३क. कानूनी व्यक्तिलाई सजाय: (१) कुनै कानूनी व्यक्तिले यस ऐन अन्तर्गतको कसूर गरेमा कसूरको मात्रा अनुसार देहायको कुनै वा सबै सजाय हुनेछः-

- (क) संस्थाको इजाजतपत्र खारेज गर्ने वा त्यस्तो संस्था विघटन गर्ने,
- (ख) सार्वजनिक खरिद सम्बन्धी कारबाहीमा भाग लिन तीन वर्षसम्म रोक लगाउने,
- (ग) प्रचलित कानून बमोजिम बैङ्क तथा वित्तीय संस्थाबाट कर्जा लिन तीन वर्षसम्म रोक लगाउने,
- (घ) हानि नोक्सानी भएकोमा भराउन लगाउने,
- (ङ) त्यस्तो व्यक्तिको कारोबार रोक्का गर्ने वा तीन वर्षसम्मको लागि इजाजतपत्र निलम्बन गर्ने।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि त्यस्तो कसूरमा संलग्न पदाधिकारी वा अन्य प्राकृतिक व्यक्ति उपर यस ऐन बमोजिम कारबाही र सजाय गर्न सो उपदफाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन।”

१२. मूल ऐनको दफा २७ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा २७ को सट्टा देहायको दफा २७ राखिएको छः-

"२७. प्रतिक्रिया वा जानकारी लिन सक्ने: दफा २६ बमोजिम प्रारम्भिक छानबिन गर्दा अनुसन्धान अधिकारीलाई प्राप्त उजुरी वा जानकारी तथ्यमा आधारित भएको भन्ने लागेमा निजले तत्सम्बन्धी विवरण उल्लेख गरी आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित निकाय वा व्यक्तिसँग प्रतिक्रिया वा जानकारी लिन सक्नेछ।"

१३. मूल ऐनमा दफा ३२क. र ३२ख. थप: मूल ऐनको दफा ३२ पछि देहायका दफा ३२क. र ३२ख. थपिएका छन्:-

"३२क. संयुक्त अनुसन्धान गर्न सकिने: यस ऐन बमोजिम कुनै कसूरको अनुसन्धान गर्दा अर्को राष्ट्रको सहयोग आवश्यक परेमा पारस्परिक समझदारी वा सन्धिको आधारमा संयुक्त अनुसन्धान गर्न आवश्यक व्यवस्था गर्न सकिनेछ।

३२ख. विशेष अनुसन्धान विधि र नवीन प्रविधिको प्रयोग गर्न सक्ने: अनुसन्धान अधिकारीले यस ऐन बमोजिम कसूरको अनुसन्धान गर्दा देहायका विशेष अनुसन्धान विधि र नवीन प्रविधिको प्रयोग गर्न सक्नेछ:-

- (क) नियन्त्रित अनुसन्धान विधि (कन्ट्रोल डेलिभरी),
- (ख) गुप्त अनुसन्धान कारबाही (अण्डर कभर अपरेसन),

- (ग) सम्बन्धित अदालतको अनुमति लिई टेलिफोन वा सञ्चार माध्यमको विवरण प्राप्त गर्ने (इन्टरसेप्सन),
- (घ) थप प्रमाण वा सूचना प्राप्त गर्ने उद्देश्यले निरन्तर निगरानीमा राखी तत्काल पक्राउ नगर्ने (अरेष्ट वेभर),
- (ङ) सम्बन्धित अदालतको अनुमति लिई कम्प्यूटर वा अन्य विद्युतीय साधनको संरचना वा प्रणालीमा पहुँच।”

१४. मूल ऐनको दफा ३३ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा ३३ को सट्टा देहायको दफा ३३ राखिएको छः-

“३३. स्वतः निलम्बन हुने: (१) कुनै राष्ट्रसेवक दफा २८ को उपदफा (१) को खण्ड (ग), दफा ३० को उपदफा (३) तथा दफा ३१ बमोजिम थुनामा रहेकोमा त्यसरी थुनामा रहेको अवधिभर र निज उपर दफा ३६ बमोजिम मुद्दा दायर भएकोमा त्यस्तो राष्ट्रसेवक सो मुद्दाको किनारा नभएसम्म स्वतः निलम्बनमा रहनेछ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि अनुसन्धान अधिकारीले कुनै व्यक्ति उपर सजायको मागदाबी नलिई बिगो असुल वा सम्पत्ति जफत गर्ने प्रयोजनको लागि मात्र प्रतिवादी बनाई मुद्दा दायर गरेकोमा त्यस्तो व्यक्ति राष्ट्रसेवक भएमा त्यसरी

मुद्दा दायर भएको कारणले मात्र निज निलम्बनमा रहने छैन।

(३) उपदफा (१) बमोजिम निलम्बनमा रहेको राष्ट्रसेवक उपर दायर भएको मुद्दामा सुरु अदालतबाट कसूर ठहर भएको अवस्थामा निजले प्रचलित कानून बमोजिमको तलब वा कुनै सुविधा पाउने छैन।

(४) उपदफा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि त्यस्तो राष्ट्रसेवकले पुनरावेदन सुन्ने अदालतबाट कसूरमा सफाई पाएमा उपदफा (१) बमोजिम निलम्बनमा रहेको अवधिको समेत प्रचलित कानून बमोजिम प्राप्त गर्ने तलब सुविधा पाउनेछ।”

१५. मूल ऐनको दफा ३८ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा ३८ को सट्टा देहायको दफा ३८ राखिएको छ:-

"३८. राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्रको काम, कर्तव्य र अधिकार: (१) दफा ३७ को उपदफा (१) बमोजिम स्थापित राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्रको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:-

- (क) सार्वजनिक संस्थाबाट सम्पादन हुनु पर्ने कार्यहरू नियमित रूपमा भए नभएको विषयमा सूचना सङ्कलन गर्ने,
- (ख) सार्वजनिक संस्थाबाट नियमित रूपमा हुनु पर्ने कार्य भएको नपाइएमा त्यस्ता निकायलाई सो विषयमा सतर्क गराउने,

- (ग) कुनै राष्ट्रसेवकले यस ऐन वा प्रचलित कानून बमोजिम पेश गरेको सम्पत्ति विवरण र आयको अनुगमन गर्ने,
- (घ) भ्रष्टाचार हुन सक्ने स्थान वा काममा नियमित निगरानी राख्ने, छुड्के जाँच र अन्वेषण गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाउने,
- (ङ) भ्रष्टाचार नियन्त्रण सम्बन्धमा अपनाउनु पर्ने नीति, रणनीति र तत्सम्बन्धी कानूनमा कुनै सुधार गर्नु पर्ने देखिएमा नेपाल सरकारलाई आवश्यक सुझाव दिने,
- (च) सार्वजनिक संस्थामा उजुरी पेटिका राख्ने व्यवस्था मिलाउने,
- (छ) भ्रष्टाचार रोकथाम गर्ने उद्देश्यले आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित निकायलाई कुनै सुझाव वा निर्देशन दिने,
- (ज) भ्रष्टाचार सम्बन्धी कसूरमा अनुसन्धान गर्ने निकाय वा पदाधिकारीबाट भ्रष्टाचार सम्बन्धी आवश्यक विवरण वा सूचना प्राप्त गरी अद्यावधिक गराई राख्ने,
- (झ) भ्रष्टाचार सम्बन्धी प्राप्त कुनै जानकारी सम्बन्धित निकायमा लेखी पठाउने,

- (ज) सार्वजनिक संस्थाबाट निर्माण वा सञ्चालन भएका आयोजनाको आवश्यकता अनुसार प्राविधिक परीक्षण गर्ने,
- (ट) भ्रष्टाचार नियन्त्रण सम्बन्धमा आइपर्ने अन्य कार्य गर्ने, गराउने,
- (ठ) नेपाल सरकारले तोकेको अन्य कार्य गर्ने, गराउने।

(२) उपदफा (१) को खण्ड (क) बमोजिम सूचना सङ्कलन गर्ने प्रयोजनको लागि राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्रले सम्बन्धित निकायबाट आवश्यक विवरण वा कागजात माग गर्न सक्नेछ।

(३) उपदफा (१) को खण्ड (छ) बमोजिम दिएको निर्देशन वा सुझाव बमोजिम नगर्ने वा उपदफा (२) बमोजिमको विवरण वा कागजात पेश नगर्ने सार्वजनिक संस्थाको सम्बन्धित अधिकारीलाई कानून बमोजिम कारबाही गर्न राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्रले सम्बन्धित अख्तियारवालालाई लेखी पठाउन सक्नेछ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम लेखी आएमा सम्बन्धित अख्तियारवालाले त्यस्तो अधिकारीलाई आवश्यक कारबाही गरी राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्रलाई सोको जानकारी गराउनु पर्नेछ। "

१६. **मूल ऐनको दफा ४७ मा संशोधन:** मूल ऐनको दफा ४७ को सट्टा देहायको दफा ४७ राखिएको छः-

“४७. **सम्पत्ति रोक्का, बरामद वा जफत हुने:** (१) कुनै व्यक्तिले यो ऐन वा प्रचलित कानून बमोजिम भ्रष्टाचार गरेको मानिने कुनै कार्य गरी आर्जन गरेको सम्पत्ति र सोबाट बढे बढाएको अन्य सम्पत्ति समेत आफ्नो वा अरु कसैको नाममा राखेको प्रमाणित भएमा त्यस्तो सम्पत्ति जफत हुनेछ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि त्यस्तो सम्पत्तिको हक कसैलाई हस्तान्तरण गरिसकेको र त्यसरी हस्तान्तरण गर्दा थैली कायम भएको रहेछ भने सो रकम कपाली सरह हुनेछ।

(३) यस ऐन बमोजिमको कसूरको अनुसन्धानको सिलसिलामा प्राप्त भएको जुनसुकै व्यक्तिका नाममा राखिएको देहायको सम्पत्ति कसूर प्रमाणित भएमा जफत हुनेछः-

(क) कसूरसँग सम्बन्धित नगद वा जिन्सी,

(ख) कसूर गर्नका लागि प्रयोग भएको सम्पत्ति, साधन वा अन्य मौद्रिक उपकरण।

(४) उपदफा (१) वा (३) बमोजिमको सम्पत्ति जफत गर्ने प्रयोजनको लागि त्यस्तो सम्पत्ति प्रचलित

कानून बमोजिम पहिचान, तलासी वा रोक्का गर्न सकिनेछ।

(५) उपदफा (१), (३) वा (४) बमोजिम जफत वा रोक्का भएको सम्पत्तिको व्यवस्थापन प्रचलित कानून बमोजिम गरिनेछ।

(६) उपदफा (१), (३) वा (४) बमोजिमको सम्पत्ति पूर्ण वा आंशिक रूपमा अर्को कुनै सम्पत्तिमा रूपान्तरण वा परिवर्तन गरिएको, मिसाइएको वा अन्य कारणले छुट्याउन नसकिने भएमा त्यस्तो सम्पत्ति समेत सोही उपदफा बमोजिम जफत वा रोक्का गरिनेछ।

(७) यस ऐन बमोजिमको कसूरबाट प्राप्त रकम कानूनसम्मत स्रोतको सम्पत्तिमा मिसाइएको रहेछ भने त्यसरी मिसाइएको सम्पत्तिको मूल्याङ्कित मूल्यको हदसम्म जफत गरिनेछ।

(८) यस ऐन बमोजिमको कसूरमा संलग्न नरहेको तर त्यस्तो कसूरबाट प्राप्त गरेको सम्पत्ति हो भन्ने जानी जानी कसैले कुनै सम्पत्ति प्राप्त गरेमा, खरिद गरेमा वा राखेमा त्यस्तो सम्पत्ति जफत हुनेछ।

तर सम्पत्ति शुद्धीकरण सम्बन्धी प्रचलित कानून बमोजिम हुने कसूरमा सोही कानून बमोजिम हुनेछ।

(९) यस दफामा लेखिएका कुनै पनि कुराले भ्रष्टाचारको कसूरमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा संलग्न

नभएको तेस्रो पक्षको सम्पत्तिमा रहेको अधिकार उपर प्रतिकूल असर पुऱ्याएको मानिने छैन।

(१०) कसूरबाट प्राप्त रकम वा अन्य सम्पत्तिको रोक्का वा जफत सम्बन्धी अन्य व्यवस्था प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ।”

१७. मूल ऐनको दफा ५० मा संशोधन: मूल ऐनको दफा ५० को,-

- (१) उपदफा (१) मा रहेका "सार्वजनिक पद धारण गरेको व्यक्तिले" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "दफा २ को खण्ड (ग) को उपखण्ड (१), (२), (३), (४), (५), (६) वा (९) बमोजिमका सार्वजनिक संस्थाको कुनै पदमा बहाल रहेका व्यक्ति वा सोही दफाको खण्ड (घ) को उपखण्ड (१), (२), (३) वा (४) बमोजिमका राष्ट्रसेवकले" भन्ने शब्दहरू र "आफ्नो वा आफ्नो परिवारको" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "आफ्नो र आफ्नो परिवारको" भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।
- (२) उपदफा (२) मा रहेका "सार्वजनिक पद धारण गरेको" भन्ने शब्दहरू झिकिएका छन् ।
- (३) उपदफा (२) पछि देहायका उपदफा (२क), (२ख) र (२ग) थपिएका छन्:-

“(२क) सम्पत्ति विवरण पेश गर्नु पर्ने अवधिमा कुनै राष्ट्रसेवक असाधारण वा अध्ययन बिदामा रहेको वा अस्पतालमा भर्ना भई वा असक्त भई बिदामा रहेको वा नेपाल सरकारको निर्णयबाट कुनै तालीम, अध्ययन,

सम्मेलन वा वार्ताको लागि बिदामा रहेको वा काज खटिएकोमा त्यस्तो बिदा वा काज समाप्त भई सम्बन्धित कार्यालयमा हाजिर हुनु पर्ने मितिले तिस दिनभित्र सम्पत्ति विवरण पेश गर्नु पर्नेछ।

(२ख) उपदफा (१), (२) र (२क) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि अनुसन्धान अधिकारीले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी खास तह, समूह, निकाय वा संस्थामा कार्यरत राष्ट्रसेवकलाई आफ्नो वा आफ्ना परिवारका नाममा रहेको सम्पत्तिको स्रोत वा निस्सासहितको अद्यावधिक विवरण कुनै खास खास अवधिमा पेश गर्नु पर्ने वा नपर्ने गरी तोक्न सक्नेछ।

(२ग) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि अनुसन्धान अधिकारीले भ्रष्टाचार सम्बन्धी कसूरको अनुसन्धानको सिलसिलामा अन्य राष्ट्रसेवकलाई म्याद तोकी निज र निजको परिवारको नाममा रहेको सम्पत्तिको स्रोत वा निस्सा सहितको अद्यावधिक विवरण पेश गर्न आदेश दिन सक्नेछ। "

(४) उपदफा (३) को सट्टा देहायको उपदफा (३) राखिएको छः-

"(३) उपदफा (१), (२), (२क), (२ख) वा (२ग) बमोजिमको म्यादभित्र सम्पत्ति विवरण पेश नगर्ने राष्ट्रसेवकलाई दश हजार रुपैयाँ जरिवाना हुनेछ र त्यस्तो राष्ट्रसेवक र निजको परिवारको नाममा

गैरकानूनी सम्पत्ति रहेको अनुमान गरी सम्बन्धित निकाय वा अधिकारीले अनुसन्धान गर्न सक्नेछ।”

१८. **मूल ऐनको दफा ५१ मा संशोधन:** मूल ऐनको दफा ५१ को सट्टा देहायको दफा ५१ राखिएको छ:-

"५१. **बाधा अवरोध गर्नेलाई सजाय:** (१) कसैले यस ऐन बमोजिमको कसूरको अनुसन्धान, अभियोजन वा न्यायिक कारबाहीको सिलसिलामा गरिने वा गरिएको कुनै कारबाहीमा बाधा पुऱ्याएमा निजलाई अनुसन्धान अधिकारीको प्रतिवेदनको आधारमा मुद्दा हेर्ने अधिकारीले छ महिनासम्म कैद वा पच्चिस हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना वा दुवै सजाय गर्नेछ।

(२) उपदफा (१) को प्रयोजनको लागि कसैले देहायको काम गरेमा बाधा अवरोध गरेको मानिनेछ:-

(क) झुटो प्रमाण पेश गर्न वा झुटो साक्षी बस्न डर, त्रास वा धम्की दिने वा बल प्रयोग गर्ने वा अनुचित लाभ दिने वा दिन मञ्जुर गर्ने वा प्रस्ताव गर्ने कार्य गरेमा,

(ख) साक्षीलाई मुद्दा हेर्ने अधिकारी समक्ष उपस्थित हुन, प्रमाण सङ्कलन गर्न वा प्रस्तुत गर्न कुनै किसिमले बाधा गरेमा,

(ग) अनुसन्धान गर्ने, अभियोजन गर्ने, न्याय सम्पादन गर्ने वा कानून कार्यान्वयन

गर्ने अधिकारीलाई निजको पदीय कर्तव्य पालनाको सिलसिलामा डर, त्रास, धम्की दिने, आवागमनमा बाधा अवरोध गर्ने, बल प्रयोग गर्ने वा अनुचित लाभ दिन प्रलोभन दिने वा अन्य कुनै तरिकाले निजलाई कर्तव्य पालनाबाट विचलित तुल्याउने कार्य गरेमा।

(३) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि प्रचलित कानून बमोजिम अदालतको अवहेलनामा सजाय हुने कार्य गरी न्यायिक कारबाहीमा बाधा पुऱ्याएमा सोही बमोजिम सजाय हुनेछ।”

१९. **मूल ऐनमा दफा ५२क. थप:** मूल ऐनको दफा ५२ पछि देहायको दफा ५२क. थपिएको छ:-

“५२क. **उजुरीकर्ता, साक्षी वा अनुसन्धानमा संलग्न कर्मचारीको संरक्षण:** यस ऐन बमोजिमको कसूरको सम्बन्धमा उजुरी वा सूचना दिने व्यक्ति, बकपत्र गर्ने वा प्रमाण दिने साक्षी, विशेषज्ञ, पीडित वा अनुसन्धानमा संलग्न कर्मचारीहरूलाई कसूरदार वा अन्य कसैबाट हुन सक्ने सम्भावित प्रतिशोध वा डर, त्रासबाट संरक्षण गर्न अनुसन्धान अधिकारीले आवश्यक उपाय अवलम्बन गर्नु पर्नेछ।”

२०. **मूल ऐनमा दफा ५६क. थप:** मूल ऐनको दफा ५६ पछि देहायको दफा ५६क. थपिएको छ:-

“५६क. भ्रष्टाचारजन्य कार्यको परिणाम: (१) भ्रष्टाचारजन्य काम कारबाहीको कारणबाट कुनै सहूलियतपूर्ण करार (कन्सेशन कन्ट्र्याक्ट) वा त्यस्तै प्रकृतिको अन्य लिखत भएको रहेछ भने प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि अदालतबाट भ्रष्टाचार ठहर भएको आधारमा त्यस्तो करार वा लिखत खारेज वा रद्द गरिनेछ र त्यस सम्बन्धमा अन्य कानूनी कारबाही हुने भएमा सो बमोजिम कारबाही समेत गरिनेछ।

(२) उपदफा (१) मा लेखिएको कुनै पनि कुराले असल नियतबाट प्राप्त गरेको तेस्रो पक्षको हकलाई प्रतिकूल असर पुऱ्याएको मानिने छैन।”

२१. मूल ऐनमा दफा ६०क. थप: मूल ऐनको दफा ६० पछि देहायको दफा ६०क. थपिएको छ:-

“६०क. विदेशमा रहेको सम्पत्ति फिर्ता सम्बन्धी कारबाही: यस ऐन बमोजिमको कसूर गरी आर्जन गरेको सम्पत्ति विदेशमा रहेको देखिएमा त्यस्तो सम्पत्ति पहिचान गर्ने, रोक्का गर्ने र फिर्ता गर्ने सम्बन्धमा पारस्परिक समझदारी वा सन्धिको आधारमा नेपाल सरकारले आवश्यक व्यवस्था गर्नेछ।”

२२. मूल ऐनमा दफा ६२क., ६२ख., ६२ग. र ६२घ. थप: मूल ऐनको दफा ६२ पछि देहायका दफा ६२क., ६२ख., ६२ग. र ६२घ. थपिएका छन्:-

“६२क. हानि नोक्सानी बापत क्षतिपूर्ति भराउन सकिने: यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि भ्रष्टाचारजन्य कसूरको परिणामस्वरूप कुनै निकाय वा व्यक्तिलाई कुनै किसिमको हानि नोक्सानी भएको रहेछ भने त्यस्तो कसूर गरी हानि नोक्सानी पुऱ्याउने निकाय वा व्यक्तिबाट सरोकारवाला निकाय वा व्यक्तिले क्षतिपूर्ति भराउन प्रचलित कानून बमोजिम छुट्टै कारबाही चलाउन सक्नेछ।

६२ख. श्रव्य, दृश्य वा श्रव्यदृश्य विद्युतीय माध्यममा अभिलेख भएको प्रमाण ग्राह्य हुने: प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कसैले यस ऐन बमोजिमको कसूर गरेको वा त्यस्तो कसूरको उद्योग गरेको कुरा पुष्टि हुने गरी श्रव्य, दृश्य वा श्रव्यदृश्यको विद्युतीय अभिलेखसम्बन्धी प्रमाण अनुसन्धान अधिकारी वा अदालतसमक्ष पेश गरेमा त्यस्तो अभिलेखलाई अदालतले प्रमाणको रूपमा ग्रहण गर्न सक्नेछ।

तर त्यस्तो प्रमाण कसरी अभिलेख गरिएको हो, सोको आधिकारिकता वा प्रामाणिकताका सम्बन्धमा सम्बन्धित व्यक्तिलाई साक्षीसरह परीक्षण गर्न सकिनेछ।

६२ग. श्रव्यदृश्य संवाद (भिडियो कन्फरेन्स) मार्फत साक्षी बुझ्न सकिने: (१) प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यस ऐन बमोजिमको कसूर सम्बन्धी मुद्दामा बुझ्नु पर्ने साक्षी असक्त वा नाबालक भएको वा

प्रतिशोध वा सुरक्षाको कारणले अदालतमा उपस्थित गराउन नसकिने भएमा सम्बन्धित पक्षले सोही व्यहोरा खुलाई मुद्दा हेर्ने अदालत समक्ष निवेदन दिएमा सम्बन्धित अदालतले तोकेको शर्तको अधीनमा रही श्रव्यदृश्य संवाद मार्फत त्यस्तो साक्षी बुझ्न र परीक्षण गर्न आदेश दिन सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम साक्षी परीक्षण गर्दा अदालतको अनुमति लिई अदालतले तोकेको शर्तमा साक्षीको सोधपुछ र जिरह वा पुनः सोधपुछ गर्न सकिनेछ।

६२घ. अनुसन्धान सम्बन्धी विशेष व्यवस्था: (१) अनुसन्धान अधिकारीले भ्रष्टाचारजन्य कसूरको अनुसन्धानमा आवश्यक पर्ने सूचना सङ्कलन गरी अनुसन्धानलाई अझ प्रभावकारी बनाउन उचित र पर्याप्त कारण भएमा सुराकी वा अनुसन्धान सूत्र (इन्टेलिजेन्स) परिचालन गर्न सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम परिचालन गरिएको सुराकी वा अनुसन्धान सूत्रबाट वा अन्य कुनै माध्यमबाट राष्ट्रसेवकले रिसवत माग गरेको सूचना वा जानकारी प्राप्त भएमा अनुसन्धान अधिकारीले मातहतका कर्मचारी वा उजुरवाला वा अन्य कुनै व्यक्ति मार्फत त्यस्तो राष्ट्रसेवकलाई अनुसन्धानको क्रममा दशी एवं प्रमाणस्वरूप रिसवत बापत माग बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन सक्नेछ।”

२३. **रूपान्तर:** मूल ऐनको दफा ४, ५, ६, ७, ८, ९, १०, ४८ र ५९ मा रहेका "नेपाल सरकार" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय तह" भन्ने शब्दहरू राखी रूपान्तर गरिएको छ।

प्रमाणीकरण मिति: २०८१।१२।०३

आज्ञाले,
उदयरज सापकोटा
नेपाल सरकारको सचिव।